



РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29

01 серпня 2024 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 26

Рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21 було затверджено Положення про помічника судді.

Абзацом 5 п. 11 зазначеного Положення визначено, що максимальна кількість помічників суддів у суді не може перевищувати кількість посад суддів, визначених Вищою радою правосуддя з урахуванням консультативного висновку Державної судової адміністрації України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

15 грудня 2022 року набрав чинності Закон України від 13 грудня 2022 року №2825-ІХ "Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду".

Відповідно до абзаців 1-3 п. 2 Прикінцевих та перехідних положень зазначеного закону Окружний адміністративний суд міста Києва припиняє здійснення правосуддя, а до початку роботи Київського міського окружного адміністративного суду справи, підсудні окружному адміністративному суду, територіальна юрисдикція якого поширюється на місто Київ, розглядаються та вирішуються Київським окружним адміністративним судом. Окружний адміністративний суд міста Києва невідкладно, протягом десяти робочих днів, передає судові справи, які перебувають у його володінні, до Київського окружного адміністративного суду.

У зв'язку, зокрема, з недостатньою кількістю працівників апарату Київського окружного адміністративного суду в суді склалась критична ситуація з розглядом справ у розумні строки.

Станом на 01 квітня 2024 року Окружним адміністративним судом міста Києва передано до Київського окружного адміністративного суду 45800 справ, з яких зареєстровано до КП "Діловодство спеціалізованого суду" 12 352 справ. Залишається не зареєстрованими понад 2000 документів, що надійшли в системі "Електронний суд" та більше 8000 документів, які направлено засобами поштового зв'язку.

У 2022 та 2023 роках до Київського окружного адміністративного суду було відряджено 10 суддів, водночас 5 суддів звільнилось за власним бажанням та у зв'язку з поданням заяви про відставку, троє суддів перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку. Тобто в автоматизованому розподілі справ між судьями Київського окружного адміністративного суду станом на сьогодні залишаються 27 суддів, водночас у Київському окружному адміністративному суді існує 5 вакантних посад суддів.

Слід зазначити, що після ліквідації Окружного адміністративного суду міста Києва штатну чисельність працівників апарату Київського окружного адміністративного суду у 2023 році поступово збільшили на 30 працівників апарату, з яких це 10 секретарів суду та 10 помічників суддів, яких було закріплено за суддями, які були відряджені до суду.

На сьогоднішній день у Київському окружному адміністративному суді виникла крайня необхідність у збільшенні штатної чисельності працівників апарату з метою унормування навантаження на суддю, шляхом додання кількості посад, що відповідатимуть фактичній необхідності.

Як приклад, надходження Київського окружного адміністративного суду за 2021 рік – 17650 справ, за 2022 рік – 15958 справ, за 2023 рік – 62469 справ.

Розглянуто за 2021 рік – 17971 справ, за 2022 рік – 16080 справ, за 2023 – 27397 справ та залишок за 2021 рік – 10970 справ, за 2022 рік – 8465 справ, за 2023 рік – 43557 справ.

Таким чином, в порівнянні з 2021 – 2022 роками кількість справ у 2023 році зросла у більше ніж в чотири рази, що безперечно впливає на строки розгляду справ Київським окружним адміністративним судом.

Водночас саме на працівників патронатних служб, зокрема помічників суддів, покладено одну з найважливіших функцій в організаційному забезпеченні процесуальної діяльності судів.

Законом України "Про судоустрій і статус суддів" встановлено кваліфікаційні вимоги до помічника судді.

Відповідно до статті 157 цього Закону помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і вільно володіє державною мовою. Помічники суддів Верховного Суду повинні також мати стаж професійної діяльності у сфері права не менше трьох років.

Пунктом 20 Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21 (зі змінами), передбачено повноваження помічника судді, відповідно до якого:

помічник судді здійснює підбір актів законодавства та матеріалів судової практики, які необхідні для розгляду конкретної судової справи;

бере участь у попередній підготовці судових справ до розгляду, в оформленні судових справ, за дорученням судді готує проекти судових рішень, запитів, листів, інших матеріалів, пов'язаних із розглядом конкретної справи;

здійснює оформлення копій судових рішень для направлення сторонам у справі та іншим учасникам справи, які беруть участь у справі відповідно до вимог процесуального законодавства, контролює своєчасність надсилання копій судових рішень;

здійснює контроль за своєчасним проведенням експертними установами призначених у справах експертних досліджень, за своєчасним виконанням органами внутрішніх справ ухвал судді про примусовий привід, а в разі невиконання таких ухвал – готує проекти відповідних нагадувань тощо;

готує проекти доручень суду про виконання судами інших держав окремих процесуальних дій, про вручення судових документів з цивільних, господарських, адміністративних, кримінальних справ, про екстрадицію правопорушників на територію України;

сприяє оформленню, виконанню доручень судів іноземних держав відповідно до Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, інших міжнародно-правових договорів України про правову допомогу, ратифікованих Верховною Радою України;

виконує інші доручення судді, що стосуються організації розгляду судових справ тощо.

За дорученням судді помічник судді:

може здійснювати повноваження секретаря судового засідання під час його відсутності у разі неможливості замінити його іншим секретарем;

координує роботу секретаря судового засідання та надає йому методичну та практичну допомогу, в тому числі із забезпечення фіксування судового процесу технічними засобами;

контролює надходження та приєднання до судової справи відповідних матеріалів;

здійснює перевірку своєчасності оформлення протоколів судових засідань у справах, що знаходяться в провадженні судді;

здійснює контроль за своєчасною здачею до канцелярії суду та/або архіву суду секретарем судового засідання судових справ, розглянутих під головуванням судді;

здійснює підготовку та оформлення статистичних даних;

здійснює узагальнення судової практики, узагальнення про кількість і стан розгляду суддею судових справ усіх категорій;

здійснює аналіз скасованих і змінених рішень судді після перегляду справ судами апеляційної та касаційної інстанцій;

підписує непроцесуальні документи інформаційного та організаційного характеру;

виконує інші доручення судді, що стосуються організації розгляду судових справ.

Відомо, що саме суди від імені держави Україна здійснюють реалізацію захисту прав громадян і їхніх гарантій від будь-яких посягань і порушень. Тому слід зазначити, що таку діяльність, зокрема доступність судової влади і справедливість правосуддя, забезпечують разом із суддями і їхні помічники, на яких покладено велику кількість обов'язків.

Збільшення кількості помічників судді зумовлено зростанням навантаженням на суддів, вимогами більш ефективного використання ресурсів, швидкого та якісного розгляду справ суддею.

Рішенням Ради суддів України було прийнято рішення про включення членів Ради суддів України, судді Шостого апеляційного адміністративного суду Ганечко О.М. та судді Київського окружного адміністративного суду Головенка О.Д. до Робочої групи з розроблення нормативів кадрового, фінансового та матеріально-технічного, та іншого забезпечення судів.

За результатами обговорення робочою групою був прийнятий, зокрема, проєкт нормативу "Штатна чисельність працівників апарату місцевих загальних судів", зі змісту якого задекларовано, що нормативи визначено на час дії правового режиму воєнного стану в Україні і в подальшому нормативи потребують перегляду в бік збільшення штатної чисельності працівників апарату суду. При цьому критерієм необхідності збільшення визначено суттєве збільшення судового навантаження протягом бюджетного (звітного) року у порівнянні з навантаженням, яке було

підставою для визначення кількості суддів у суді відповідно до рішення Вищої ради правосуддя.

Відтак, враховуючи викладене, збори суддів Київського окружного адміністративного суду порушили питання про внесення змін до Положення про помічника судді, якими передбачити, що при наявності надмірного навантаження (якщо за даними звітності за попередній квартал кількість днів, необхідних для розгляду справ і матеріалів, що надійшли до суду, перевищує більше ніж на 100% середню кількість днів по Україні в межах інстанції та юрисдикції суду) кількість помічників може бути збільшена у порівнянні з максимальною шляхом збільшення кількості посад додаткових помічників суддів, що відповідатимуть фактичній необхідності, визначеній зборами суддів відповідного суду, але не більше двох помічників на суддю (не враховуючи помічників суддів, які обіймають адміністративні посади та є помічниками суддів членів Ради суддів України).

Розглянувши дану пропозицію, Рада суддів України встановила, що за даними звітності за I півріччя 2024 року середня кількість днів, необхідних для розгляду справ і матеріалів, що надійшли до окружних адміністративних судів України у перерахунку на одного повноважного суддю становить 609 робочих днів.

Середня кількість днів, необхідних для розгляду справ і матеріалів, що вже надійшли до Київського окружного адміністративного суду у перерахунку на одного повноважного суддю становить 1340 робочих днів.

16 липня 2024 року Верховною Радою України ухвалено Закон України №3863-IX "Про внесення зміни до пункту 2 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду" щодо забезпечення розгляду адміністративних справ".

Згаданий закон наразі направлено на підпис Президенту.

Наведене вказує, що Київський окружний адміністративний суд України працює з надмірним навантаженням, а ухвалений парламентом Закон не вирішить цю проблему, адже відповідно до тексту, який направлений на підпис Президенту України, не розглянуті Окружним адміністративним судом міста Києва адміністративні справи, які були передані до Київського окружного адміністративного суду та розподілені між суддями до набрання чинності Законом України "Про внесення зміни до пункту 2 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду" щодо забезпечення розгляду адміністративних справ", розглядаються та вирішуються Київським окружним адміністративним судом.

Це означає, що на вирішення вже переданих та розподілених судових справ Київському окружному адміністративному суду знадобляться роки.

Затримки у розгляді справ порушують права громадян на справедливий та своєчасний судовий розгляд. Це також негативно впливає на репутацію суду та довіру до судової системи.

В той же час Рада суддів України вважає передчасним внесення змін до Положення про помічника судді, адже подібні зміни можуть мати наслідком, що з аналогічними клопотаннями до Ради суддів України можуть звертатися інші суди, в тому числі суди у яких навантаження не є надмірним.

Крім того, зміни в організаційній структурі, які потрібно буде масштабувати на всі суди України, можуть мати непередбачувані наслідки. Збільшення кількості помічників вимагатиме додаткових фінансових ресурсів. Важливо переконатися, що

збільшення кількості помічників не призведе до додаткового навантаження на адміністративні служби та не створить нових проблем.

Судді та їхні помічники мають адаптуватися до нових умов роботи. Можливо, доведеться розробити нові внутрішні процедури для координації роботи з додатковими помічниками. Потрібно визначити, чи є достатньо фізичного простору для розміщення додаткових помічників. Пілотний експеримент дозволить перевірити наявність та адекватність робочих місць, включаючи необхідне обладнання (комп'ютери, меблі тощо). Важливо оцінити, чи готова інфраструктура суду до збільшення кількості працівників. Це включає доступ до офісної техніки, програмного забезпечення та інших ресурсів, необхідних для ефективної роботи помічників суддів.

Отже, з метою розгляду питання щодо збільшення кількості додаткових помічників суддів у всіх судах України, важливо оцінити ефективність таких змін перед тим, як запроваджувати їх на постійній основі. Це дозволить уникнути можливих негативних наслідків та забезпечити оптимальне використання ресурсів.

Слід припустити, що додаткові помічники сприятимуть якісній підготовці справ до розгляду, забезпечуючи більш швидку та ефективну підготовку матеріалів, що дозволить суддям зосередитись на винесенні рішень.

Це також дозволить розподілити робоче навантаження більш рівномірно між помічниками, зменшуючи ризик вигорання та підвищуючи якість роботи.

Підсумовуючи вищевикладене, Рада суддів України вважає за доцільне перед внесенням запропонованих змін до Положення про помічника судді провести пілотний експеримент на базі Київського окружного адміністративного суду, який дозволить оцінити ефективність збільшення кількості помічників суддів у зниженні часу розгляду справ та підвищенні якості судочинства, визначити доцільність масштабування цієї практики на інші суди України, в тому числі шляхом порівняння кількості днів, необхідних для розгляду справ, до і після експерименту, оцінці змін у кількості справ, що очікують розгляду, проведення опитувань серед громадян та юридичних осіб, які взаємодіють із судом, щодо швидкості та якості розгляду справ.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. щодо необхідності внесення змін до Положення про помічника судді, затвердженого Рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року за № 21 (із змінами і доповненнями), відповідно до статті 133 "Про судоустрій і статус суддів", Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (із подальшими змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а :

1. Визначити Київський окружний адміністративний суд пілотним судом для проведення експерименту зі збільшення кількості додаткових помічників суддів понад максимальну чисельність, визначену Положенням про помічника судді.

2. В порядку експерименту дозволити Київському окружному адміністративному суду збільшення кількості помічників суддів у порівнянні з максимальною шляхом збільшення кількості посад додаткових помічників суддів, що відповідатимуть фактичній необхідності, визначеній зборами суддів відповідного суду, але не більше двох помічників на суддю (не враховуючи помічників суддів, які обіймають адміністративні посади та є помічниками суддів членів Ради суддів України).

3. Київському окружному адміністративному суду надіслати на погодження Ради суддів України обґрунтовану пропозицію (рішення зборів суддів), щодо

необхідної кількості додаткових помічників суддів, які забезпечать розгляд справ, що перебувають у його провадженні.

4. Питання погодження кількості додаткових помічників суддів розглянути на засіданні Ради суддів України після проведення консультацій з Державною судовою адміністрацією України на предмет фінансового забезпечення, в тому числі шляхом перерозподілу бюджетних видатків між судами, Державною судовою адміністрацією України, територіальними управліннями ДСА України, іншими розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня.

5. Зобов'язати Київський окружний адміністративний суд надавати Раді суддів України щоквартальні звіти про результати проведення експерименту, включаючи дані про середню кількість днів, необхідних для розгляду справ, кількість невирішених справ, та задоволеність учасників судових процесів та забезпечити збір зворотного зв'язку від суддів, помічників суддів та інших зацікавлених сторін щодо впровадження змін та їх впливу на роботу суду.

6. Термін реалізації пілотного експерименту визначити до 31 грудня 2026 року.

7. Після завершення терміну пілотного експерименту, на основі отриманих даних та аналізу результатів, прийняти рішення про доцільність внесення постійних змін до Положення про помічника судді, затвердженого рішенням Ради суддів України від 18 травня 2018 року № 21 (зі змінами).

Голова
Ради суддів України



Б.С. Моніч